

Teckenspråk genom livet

Handlingsprogram
2026 till 2029

Stockholms
Dövas
Förening

Stockholms Dövas Förening är en lokal och regional dövförening som står upp för allas rätt till teckenspråk genom livet. Vi verkar i hela Stockholms län, eftersom döva lever, studerar, arbetar och deltar i samhället över kommungränserna.

Vi skapar mötesplatser på teckenspråk där döva och teckenspråkiga personer kan träffas, umgås och växa tillsammans. Vi har verksamhet på Dövas Hus i Alvik och SDF:s gård i Skrubba, som båda är viktiga platser för teckenspråkig gemenskap, aktiviteter och kultur.

Hos oss finns något för alla som är teckenspråkiga. Vi erbjuder föreläsningar, temakvällar, medlemsaktiviteter, kurser och kulturella evenemang – allt på teckenspråk. Därtill kommer sektioners och klubbars verksamhet, till exempel träffar för familjer eller döva med intellektuell funktionsnedsättning samt våra kurser i svenskt teckenspråk.

Genom vårt intressepolitiska arbete driver vi på för ett samhälle där döva i alla åldrar har rätt till svenskt teckenspråk – från födelsen till ålderdomen. Vi driver informations- och kunskapsspridning för jämlikhet, tillgänglighet och delaktighet för alla döva med svenskt teckenspråk genom livet.

Gemensamt för föreningens arbete i alla områden är visionen **Teckenspråk genom livet**. Hos oss är alla välkomna!

INLEDNING

Föreningens handlingsprogram utgår från Sveriges Dövas Riksförbunds handlingsprogram **Teckenspråk – en hållbar framtid** för år 2026–2029 som är inspirerade av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Med detta som grund har vi gjort egna prioriteringar och anpassningar utifrån våra lokala behov och mål.

Att **ingen ska lämnas utanför** är den bärande principen för att uppnå målet om en hållbar utveckling. Det berör i hög grad också döva som i likhet med många människor lever i utsatthet, diskrimineras eller exkluderas i samhället. Förutom att utrota extrem fattigdom handlar principen också om att minska ojämlikheter och bekämpa diskriminering.

Genom ett gemensamt och socialt ansvarstagande kan vi tillsammans skapa ett samhälle där teckenspråk är självklart. I en hållbar framtid ser vi ett samhälle där rätten till språk och delaktighet säkerställs, både för vår generation och kommande generationer.

Stockholms Dövas Förenings handlingsprogram för 2026 till 2029 är förankrat och beslutat av årsmötet 2026.

Stockholms **Dövas** Förening

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

1. STARKARE RÄTT TILL TECKENSPRÅK

Språk är grunden för all mänsklig utveckling. För hörande barn är tillgång till språk en självklarhet från första dagen. För många döva barn ser verkligheten annorlunda ut. Under hjärnans mest kritiska utvecklingsperiod (0–6 år) kan dessa barn gå månader eller år utan fullständig tillgång till något språk överhuvudtaget, trots användning av hörseltekniska hjälpmedel. Detta fenomen kallas språkdeprivation. Forskning visar att det inte är hörselnedsättningen som påverkar döva barns kognitiva, sociala och språkliga utveckling, utan det är bristen på språktillgång. Tidig tillgång till svenskt teckenspråk är den mest effektiva åtgärden för att förebygga språkdeprivation hos döva barn.

Rätten till svenskt teckenspråk är därmed grundläggande i våra liv och en viktig faktor för att uppnå en god livskvalitet. Det svenska teckenspråkets ställning ska stärkas i svensk lagstiftning, så att människors rätt till teckenspråk kan förverkligas inom olika samhällsområden. En bra start i livet för döva barn och deras anhöriga förutsätter att de tidigt får adekvat stöd genom att lära sig teckenspråk och utveckla en trygg kommunikation inom familjen. Delaktighet på döva barns villkor förutsätter svenskt teckenspråk, som är ett fullständigt språk och som inte ska förväxlas med övriga varianter av stödtecken eller kompletterande kommunikation.

Med vetenskaplig grund och från upplevda erfarenheter ska hörselvård och habilitering sprida en positiv attityd till svenskt teckenspråk. Många döva, med eller utan hörseltekniska hjälpmedel, vittnar om hur teckenspråk främjat deras delaktighet i samhället. Rätten till teckenspråk tryggas genom att fullgoda teckenspråks- och undervisningsmiljöer erbjuds samt att modersmålsundervisning, fullt teckenspråkiga förebilder och lärare garanteras. Rådande skollagstiftning behöver ses över, eftersom den i praktiken hindrar döva elevers rätt att välja specialskolan för att få undervisning på svenskt teckenspråk.

En starkare rätt till teckenspråk innebär att ingen ska lämnas utanför och att alla som önskar få svenskt teckenspråk ska få det. Rätten till svenskt teckenspråk ska gälla alla oavsett hörselförmåga, kulturell bakgrund, bostadsort, ålder eller kön.

Globala målen
globalamalen.se

För en starkare rätt till teckenspråk ska Stockholms Dövas Förening:

Inom intressepolitik

- Verka för att språkgaranti sker från dag ett, där döva barn ska både få tillgång till och exponeras för svenskt teckenspråk.
- Sträva efter döva barns och ungas rätt till fullgod utbildning på svenskt teckenspråk, särskilt gällande förskola på teckenspråk.
- Sträva efter rätt till modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk oavsett antal elever.
- Stärka det svenska teckenspråkets ställning i Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län där döva har rätt till samhällsinsatser på svenskt teckenspråk genom hela livet.

Inom organisation

- Följa visionen **Teckenspråk genom livet** som speglas i föreningens interna samt externa kommunikation.
- Bedriva informationsarbete om språkdeprivation och teckenspråkets betydelse för döva barns språkutveckling.
- Året om erbjuda regelbundna mötesplatser på teckenspråk för olika målgrupper.

Inom verksamhet

- Lyfta fram det svenska teckenspråkets dag, den 14 maj, och synliggöra dagen för allmänheten.
- Erbjuder kurser i svenskt teckenspråk på nybörjarnivå och fortsättningsnivå för barn och vuxna.
- Erbjuder aktiviteter och verksamhet där döva får ta del av allmän samhällsinformation.

2. GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Rätten till att få vård på sitt språk och förstå sin vårdplan är grundläggande för varje persons trygghet i samband med en god hälsa och välbefinnande. En vård och omsorg med okunskap och språkliga barriärer äventyrar patientsäkerheten för döva. I akuta vårdssituationer utsätts ofta döva för onödiga risker när de inte får information och kommunikation på teckenspråk. Vårdgivare ska ta ansvar för patientsäkerheten och säkerställa att döva patienter förstår informationen. Bristande kommunikation kan leda till frustration, oro och i värsta fall felaktiga diagnoser, felbehandlingar och vårdskador.

En vardag fylld av språkliga barriärer är mentalt påfrestande och bidrar till en sämre hälsa. Det gäller inte minst den psykiska hälsan – där stöd och insatser måste riktas till alla målgrupper. Särskilt utsatta är grupper som döva barn, äldre döva, döva med funktionsnedsättningar, nyanlända döva samt döva inom HBTQIA+. När vi behöver vård måste det ges med god kompetens om teckenspråk, dövkultur och vård som lämpar sig väl för döva. Annars är risken stor att behandlingen får en motsatt effekt och i stället för att förbättra hälsan så ökar ohälsan.

För att förebygga psykisk ohälsa samt främja god hälsa och välbefinnande för döva i alla åldrar är det viktigt att alla kommuner inom regionen strävar efter en resurssamordning över region- och kommungränserna för att stärka patientsäkerheten och skapa en mer sammanhållen vård och omsorg.

Genom stöd till familjer i frågor om språkutveckling i svenskt teckenspråk och föräldraskap läggs en god grund för en bra start i livet. Döva med intellektuell funktionsnedsättning måste få större möjlighet till att få stöd enligt LSS och till boendeformer med särskild service på teckenspråk som helt präglas av teckenspråksmiljö. Att flytta till ett äldreboende, vårdhem, serviceboende eller få stöd via äldrecenter eller hemtjänst där ingen stimulerande teckenspråksmiljö finns är lika med exkludering och gör att individen blir dömd till en omänsklig isolering.

Ofrivillig isolering och psykisk ohälsa kan motverkas genom långsiktig tillgång till teckenspråkiga miljöer. Föreningen bidrar genom att erbjuda mötesplatser och verksamhet året om, där döva och teckenspråkiga kan träffas, stärka sin identitet och skapa gemenskap.

Globala målen
globalamalen.se

För en god hälsa och välbefinnande bland döva i Stockholm ska Stockholms Dövas Förening:

Inom intressepolitik

- Verka för att hälso- och sjukvården ska ha goda rutiner för att möta döva patienters rättigheter och goda kunskaper om vad patientsäker vård innebär för döva.
- Sträva efter en god psykiatrisk vård för döva där regionala vårdverksamheter för döva samlas.
- Verka för teckenspråkig kompetens inom hemtjänsten, ledsagning och äldreomsorgen.
- Verka för kommunöverskridande och regional samverkan inom hälsa och omsorg, förskola och gruppboende.

Inom organisation

- Stärka självkänslan och identiteten hos döva barn och unga som riskerar ofrivillig isolering och motverka eventuellt utanförskap.
- Höja kunskapen om döva och svenskt teckenspråk inom hälso- och sjukvård, inklusive hörselvården och habiliteringen.
- Bidra med informationsspridning om externa evenemang som riktar mot teckenspråkiga målgrupper.

Inom verksamhet

- Via olika aktiviteter öka kunskap om psykisk hälsa och ofrivillig ensamhet.
- Skapa varierande och inriktade aktiviteter för olika döva målgrupper, såsom barn, äldre, döva med funktionsnedsättningar, nyanlända och döva inom HBTQIA+.
- Via kurser och hälsofrämjande verksamhet bidra till ökade kunskaper bland döva.

3. MINSKAD FATTIGDOM

Fattigdom kan definieras som brist på möjligheter att påverka sin livssituation och vilka valmöjligheter som ges till den enskilda individen. Det kan kännetecknas genom ekonomisk fattigdom och olika former av utanförskap såsom språklig fattigdom, social fattigdom och digital fattigdom.

Oacceptabla beslut, inskränkningar, okunskap, attityder och systemfel i samhället leder till att döva riskerar sämre förutsättningar för delaktighet på arbetsmarknaden och i samhället, egen försörjning och socialt liv. Bristande kunskap och bemötande samt lagar och regelverk som saknas eller inte efterföljs ökar risken för försummelse samt förmynderi.

En fungerande tolktjänst med ett tydligt uttalat samhällsansvar är en förutsättning för dövas delaktighet i alla sammanhang, från utbildning och arbete till fritid och kultur. Regionala skillnader i hur tolktjänsten fungerar i Sverige behöver undanröjas så att döva får en likvärdig tillgång till tolktjänst oavsett var man bor.

En annan form av fattigdom är socialt utanförskap eller isolering, som konsekvenser av språkliga barriärer och långa geografiska avstånd till teckenspråksmiljöer. En viktig förutsättning för trygghet och delaktighet är att få information på teckenspråk om vad som sker i omvärlden och i sin närhet, framför allt i tider av beredskap och akuta kriser. Genom teknisk innovation och nya lösningar, däribland AI, kan tillgängligheten till information på dövas villkor förbättras.

En försenad språkinläring skapar inte bara en språklig barriär. Det blir ett strukturellt hinder som följer individen genom hela livet: från skola till arbetsliv, från vård till juridik. När så många individer drabbas av dessa omfattande konsekvenser skapas en dominoeffekt som påverkar alla de samhällets instanser där dessa döva personer finns. Det blir inte bara ett personligt problem utan en systemisk utmaning som utmanar rättsväsendet, hälsovården och samhällets alla stödsystem.

Konsekvenserna av fattigdom och utanförskap bland döva måste synliggöras. Genom att eliminera olika former av fattigdom kan dövas rätt till ett socialt rikt liv, bättre delaktighet i samhället, på arbetsmarknaden och i informationssamhället stärkas.

Globala målen
globalamalen.se

För minskad fattigdom bland döva i Stockholm ska Stockholms Dövas Förening:

Inom intressepolitik

- Verka för en fungerande tolktjänst både i vardagen och vid akuta situationer.
- Främja användning av AI och tekniska lösningar som gynnar tillgängligheten för döva på dövas villkor.
- Sträva efter att både kommun och region har rutin och ansvar samt beredskap för en snabb och korrekt krisinformation på teckenspråk vid extraordinär händelse.
- Samla och sprida information om dövas livssituation och behov som en självklar del i berörda verksamheter, såsom socialförvaltningar och äldreförvaltningar.

Inom organisation

- Synliggöra och utveckla föreningens verksamhet inom råd och stöd.
- Erbjuder ekonomiskt stöd för döva i utsatta situationer eller för personlig utveckling via föreningens fristående stiftelse Gåvomedel.
- Sträva efter att bilda ett socialt företag på teckenspråk, med långsiktig utveckling och fokus på olika målgrupper som står långt från arbetsmarknaden.

Inom verksamhet

- Arrangera samhällsviktiga kurser och föreläsningar för kunskapsutveckling.
- Anordna besök hos andra verksamheter för att öka medvetenhet, exempelvis inom dövblindhet.
- Skapa varierande aktiviteter som inriktar sig till alla slags döva målgrupper.

4. MER JÄMLIKT SAMHÄLLE

I ett jämlikt samhälle ska döva ses som fullvärdiga medborgare, både i förhållande till skyldigheter och rättigheter. Det kan gälla bland annat lagstiftning, regelverk, krav på kvalifikationer, rätten till kvalitativ tolkning, rätten att synliggöras i det offentliga rummet och rätten till ett tillgängligt samhälle.

Döva möter ofta majoritetsnormen där samhället värdesätter människors förmåga att höra och tala. Även okunskap rörande dövas livsvillkor förstärker normerna, som i sin tur bidrar till fördomar om och förtryck mot döva, vilket kallas audism. Det bidrar till systematisk uteslutning av värdefull kompetens inom arbete och utbildning genom exempelvis krav på kvalifikationer eller funktionsförutsättningar.

Dövas kompetens ska synliggöras och erkännas för ett mer jämlikt samhälle. Oförankrade och oacceptabla beslut uppstår när döva utesluts från att vara delaktiga i beslutsprocesser om frågor som påverkar dövas vardag. Alltför ofta ges inte döva naturliga positioner inom myndigheter och andra områden där vår kompetens behövs.

Alla döva ska också ha full tillgång till samhällsutbudet som finns, speciellt till arbetsmarknaden. Det ska vara självklart att döva kan delta i utbildning och arbetslivet, och att de ska kunna engagera sig i civilsamhället och andra allmänna sammankomster utan hinder.

Alla vinner på ett samhälle som är öppet för alla. Med mångfald menar vi inkludering av döva och personer som bryter mot normer kopplade till exempelvis kön, sexualitet, ursprung, kultur, ålder samt fysisk och intellektuell funktionsnedsättning. Arbetet ska ske genom att vi tillsammans sprider kunskap och medvetenhet kring anti-audism, anti-rasism, HBTQIA+, genus, funktionsförutsättningar och öppenhet för alla kulturer.

Det som är nödvändigt för vissa målgrupper är också något som gynnar alla. Stockholms Dövas Förening strävar efter ett öppet samhälle där medvetenhet kring audism är hög samt där dövas erfarenheter och kompetens tas tillvara.

Globala målen
globalamalen.se

För ett mer jämlikt Stockholm för döva ska Stockholms Dövas Förening:

Inom intressepolitik

- Sträva efter ett teckenspråkigt döv- och kunskapscenter som samlar samhällsvägledning, stöd och kompetens för hela Stockholms stad och kranskommuner.
- Synliggöra rättigheter och skyldigheter i arbetslivet för döva samt sprida kunskap om dövas kompetens och möjligheter på arbetsmarknaden.
- Verka för att samhällets aktörer har rätt kunskap om döva och ett gott bemötande i arbetslivet och andra sammanhang.
- Verka för ökad teckenspråkig och visuell tillgänglighet i samhället, inklusive kollektivtrafik, vård och hörselhabilitering samt digitala tjänster och lösningar.

Inom organisation

- Följa och implementera föreningens likabehandlingsplan inom organisation och verksamhet samt genomföra utbildningar för förtroendevalda, anställda och medlemmar.
- Ha samverkan med organisationer kring jämlikhet och inkludering.
- Synliggöra olika perspektiv och upplevelser genom till exempel workshops och temadagar.

Inom verksamhet

- Medverka på Pride och andra samhällsarenor samt arrangemang som berör människors lika värde.
- Utveckla föreningens kulturutbud på teckenspråk och främja tillgängligt kulturliv och kulturevenemang på teckenspråk i Stockholms län.
- Utöka skapande kulturverksamhet och hobbyverksamhet, exempelvis på SDF:s gård och via studiecirklar.

5. STARK DÖVRÖRELSE

Dövrörelsen består av oss alla; döva och hörselskadade samt personer med dövblindhet och de som har svenskt teckenspråk som sitt språk.

Föreningen, dess medlemmar, arbetsgrupper och sektioner, allierade, andra dövföreningar samt vårt nationella förbund Sveriges Dövas Riksförbund utgör tillsammans den svenska dövrörelsen. Varje medlem är viktig och Stockholms Dövas Förening är öppen för alla. På regional och lokal nivå ska vi samarbeta för att öka medlemsantalet och stärka existerande sektioner.

Tillsammans driver vi intressepolitik, information- och kunskapsspridning för jämlikhet, tillgänglighet och delaktighet för alla döva. Här är det givet att vi samarbetar med närstående föreningar inom regionen och staden. I vårt arbete använder vi också föreningens medlemstidning Teckentydaren, hemsidan och övriga kommunikationskanaler för att stärka medlemmarnas medvetenhet och sprida kunskap.

Teckenspråkiga mötesplatser, både fysiska och digitala, skapar tillhörighet och är en central fråga för våra verksamheter, på alla nivåer för erfarenhets- och kunskapsutbyten. Samarbeten över nationell gräns sker bland annat genom biståndsprojekt och synliggörandet av den internationella dövveckan som initierats av den globala paraplyorganisationen World Federation of the Deaf.

Vårt fortsatta demokratiska arbete sker bland annat genom våra årsmöten och föreningsmöten. Fortsatt utveckling och stabilisering av vår rörelse är en nödvändighet för en organisatorisk och ekonomisk hållbarhet på alla nivåer. Tillsammans ska vi arbeta för en starkare dövrörelse och för en hållbar framtid, både för vår generation och kommande generationer med teckenspråk genom livet.

Globala målen
globalamalen.se

För ett mer jämlikt Stockholm för döva ska Stockholms Dövas Förening:

Inom intressepolitik

- Stärka medlemmars förmåga i att driva intressepolitiska frågor och argumentera strategiskt.
- Delta i politiska och andra aktuella sammanhang för att lyfta dövas rättigheter, särskilt där politiker och beslutsfattare finns.
- Stärka föreningens representation i funktionsrättsråd i fler stadsdelar, kommuner och inom Region Stockholm.

Inom organisation

- Bedriva informationsarbete med kampanjer och kunskaps-spridning om svenskt teckenspråk och döva, samt erbjuda kunskaps- och insiktsutbildningar.
- Bedriva utvecklingsarbete i projektform.
- Utöva samverkan med Sveriges Dövas Riksförbund och andra dövrelaterade föreningar och organisationer, för mångfald och inkluderande arbete.

Inom verksamhet

- Erbjud utbildningar i föreningskunskap på teckenspråk för sektioner och medlemmar.
- Arrangera verksamhet som ger stark dövgemenskap och empowerment för döva.
- Skapa aktiviteter som riktar sig till både unga och äldre, för att främja utbyte över åldersgränser.

VÄRT ATT VETA

Döv

Att vara döv handlar inte enbart om hörsel. Den medicinska termen dövhet ska inte förväxlas med identiteten döv. Dövhet står inte alltid i direkt relation till hur mycket en person hör eller använder tal, utan rör även språk, kultur och gemenskap. Döva är en heterogen grupp som, med svenskt teckenspråk som grund, utgör en språklig och kulturell minoritet.

Svenskt teckenspråk

Det svenska teckenspråket är ett språk med egen grammatik och är skilt från det svenska språket. Svenskt teckenspråk är ett fullvärdigt språk som är ett visuellt och gestuellt språk. Tecken som stöd samt alternativ och kompletterande kommunikation räknas inte som svenskt teckenspråk.

Dövkompetens

Samhällets strukturer utesluter ofta döva genom krav på hörselbaserade kvalifikationer. Samtidigt besitter döva en unik kompetens av att som döv leva i ett hörselnormativt och talspråkligt samhälle: teckenspråk, dövkultur och kunskap om dövas livsvillkor. Denna kompetens tas sällan tillvara fullt ut.

Språkdeprivation

Själva ordet deprivation kommer från latinets *deprivare*, som betyder att beröva. I det här sammanhanget pekar det på att barn inte själva saknar språk, utan att språket har undanhållits dem – ofta på grund av brist på rätt stöd eller kunskap i omgivningen. Språkdeprivation uppstår när barn berövas ett fullständigt språk under hjärnans kritiska utvecklingsperiod (0–6 år) med omfattande kognitiva, språkliga och sociala konsekvenser.

Audism

Döva möter ofta en majoritetsnorm där människor värderas utifrån sin hörselförmåga och att kommunikation förväntas ske via ljud och talade språk. Språkutveckling förväxlas ofta med talspråkutveckling där tecknat språk bortses. Hörselnormerna bidrar till stereotypa bilder av döva och strukturell diskriminering av döva som benämns audism.

Teckenspråk genom livet

Stockholms
Dövas
Förening

stockholmsdf.se